

**Plan van aanpak omgevingsvisie Bleiswijk
Gemeente Lansingerland**

Definitieve versie

Corsanummer: T18.00485
22 februari 2018

Inhoud

1.	Inleiding	3
2.	Leerdoelen en ambities	5
3.	Reikwijdte, gerichtheid en schaalniveau	9
4.	Communicatie en participatie	15
5.	Vorm	21
6.	Planning	22

1. Inleiding

De Omgevingswet

De Omgevingswet is in 2016 aangenomen door de Tweede en Eerste Kamer en treedt naar verwachting in 2021 in werking. De einddatum voor de gehele stelselherziening is 2029. Het uitstel van inwerkingtreding geeft gemeenten wat extra tijd om zich goed voor te bereiden op de implementatie van de wet. Die tijd is nodig omdat de wet ingrijpende aanpassingen op het gebied van wet en regelgeving en informatievoorziening met zich meebrengt. De Omgevingswet betekent namelijk een bundeling van wetgeving die betrekking heeft op de gehele fysieke leefomgeving, waaronder natuur, milieu, ruimtelijke ordening, wonen, wetstand, cultureel erfgoed, verkeer en vervoer. Dit vraagt om een nieuwe en meer integrale manier van werken voor de gemeentelijke organisatie als ook voor het bestuur. Lansingerland heeft besloten dit ingrijpende veranderingsproces goed te begeleiden en programmatisch op te pakken. De gemeente wil op een verkennende en lerende wijze toewerken naar de implementatie van de Omgevingswet in de organisatie. Daarom is ervoor gekozen om door middel van verschillende pilots ervaring op te doen met de nieuwe werkwijze en de nieuwe instrumenten die de wet biedt. Eén van die pilots betreft het oefenen met de nieuwe planfiguur van de omgevingsvisie.

Nieuwe manier van werken

De nieuwe manier van werken raakt zowel de inhoud van de visie als het proces om te komen tot een visie. Vragen die zich opwerpen zijn: wat moet er wel/niet in de visie staan, hoe zorgen we voor integraliteit, hoe komen we tot een integrale visie waarvoor draagvlak bestaat, hoe betrekken we de juiste personen en organisaties hierbij en wat is de rol van de raad? Het aangaan van een pilot betekent dus ook pionieren met elkaar. Bij de keuze voor het type pilot moet rekening worden gehouden met de specifieke situatie in Lansingerland. We gaan met de pilot aan de slag zonder dat er duidelijke kaders zijn. Het Rijk en de Provincie Zuid-Holland zijn immers nog bezig met hun eigen visieproces. Dat is niet erg, want de wetgever gaat niet meer uit van automatische doorwerking van beleid (althans op visieniveau) van hogere overheden.

Pilot omgevingsvisie Bleiswijk

Om het pionieren met de omgevingsvisie behapbaar en overzichtelijk te houden, kiezen we ervoor om geen gemeentedekkende pilot voor een omgevingsvisie uit te voeren maar een gebiedsgerichte omgevingsvisie, die zich richt op een specifiek gebied van Lansingerland, te weten Bleiswijk. Het leren en experimenteren moet in de pilot centraal staan. Kiezen voor een gebiedsgerichte aanpak sluit aan bij de pilotgedachte. Daardoor kunnen we ons focussen op de verbeterdoelen die we ons hebben gesteld in het overkoepelende Programma Omgevingswet Lansingerland (T17.05345).

Tijdens het opstellen van dit plan van aanpak zijn reeds de eerste aandachtspunten geformuleerd door de gemeenteraad en een ambtelijke projectgroep. Gedurende het pilotproject zullen ook nieuwe vraagstukken naar voren komen, zeker gezien de nieuwe thema's in uit de omgevingswet duurzaamheid, gezondheid en veiligheid. De uitdaging wordt om deze vraagstukken integraal te behandelen en dit te doen samen met de bewoners en andere 'stakeholders'. Het voordeel van de kern Bleiswijk is dat de sociale betrokkenheid hier groot is. Daardoor is het goed mogelijk om hoog in te zetten op het leerdoel participatie en het participatieproces zo in te richten dat we daaruit lessen kunnen trekken voor de toekomst.

Leeswijzer

In dit document beschrijven we allereerst wat de ambities en doelstellingen zijn voor deze pilot (Hoofdstuk 2). Vervolgens geven we aan welke stappen we gaan doorlopen om tot een visie te komen (hoofdstuk 3). De omgevingsvisie zal echter niet door de gemeente alleen bedacht worden. In een participatieplan (hoofdstuk 4) wordt aangegeven hoe de gemeente de inwoners van Bleiswijk zal betrekken in het proces. Vervolgens wordt de vorm van het eindproduct besproken (hoofdstuk 5). Als laatste schetsen we het tijdpad tot aan het vaststellen van de omgevingsvisie in 2019 (hoofdstuk 6).

2. Leerdoelen en ambities

Programma Omgevingswet Lansingerland

De pilot omgevingsvisie Bleiswijk maakt zoals gezegd deel uit van het Programma Omgevingswet Lansingerland. Dit programma bevat leer- en verbeterdoelen, die de gemeente de komende jaren wil invoeren in (de werkprocessen van) de organisatie.

Gemeentelijke Verbeterdoelen	Wel/niet relevant voor deze pilot
Gelijke informatievoorziening	-
Bestuurlijke rolverdeling	+
Proactieve betrokkenheid stakeholders	+
Regels op hoofdlijnen	+/-
Duurzame vernieuwing	+

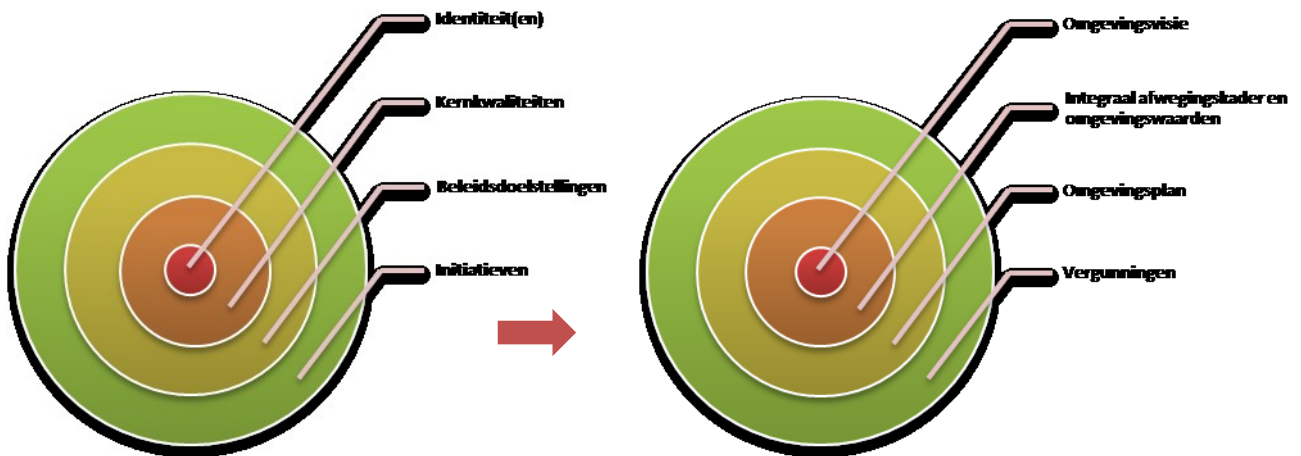
Hieronder hebben we aangegeven hoe we in de pilot Bleiswijk omgaan met deze doelen.

Gelijke informatievoorziening

Dit onderwerp wordt niet gezien als een leerdoel binnen deze pilot omdat het landelijke digitale systeem voor de Omgevingswet (DSO) nog niet gereed is.

Bestuurlijke rolverdeling

Onder de Omgevingswet gaat de rol van de raad waarschijnlijk veranderen. De wetgever beoogt namelijk dat de raad meer op hoofdlijnen (kernkwaliteiten) gaat sturen en de uitvoering, zoals het beoordelen van initiatieven, loslaat aan het college. Om die reden is het belangrijk dat de raad de kaders stelt. De omgevingsvisie is bij uitstek de plek hiervoor. Daarom zal de gemeenteraad actief betrokken worden in de pilot om te kijken wat dit proces van de raad vraagt en wat er in de visie vastgelegd moet worden om

deze rolverandering van de raad ook mogelijk te maken.

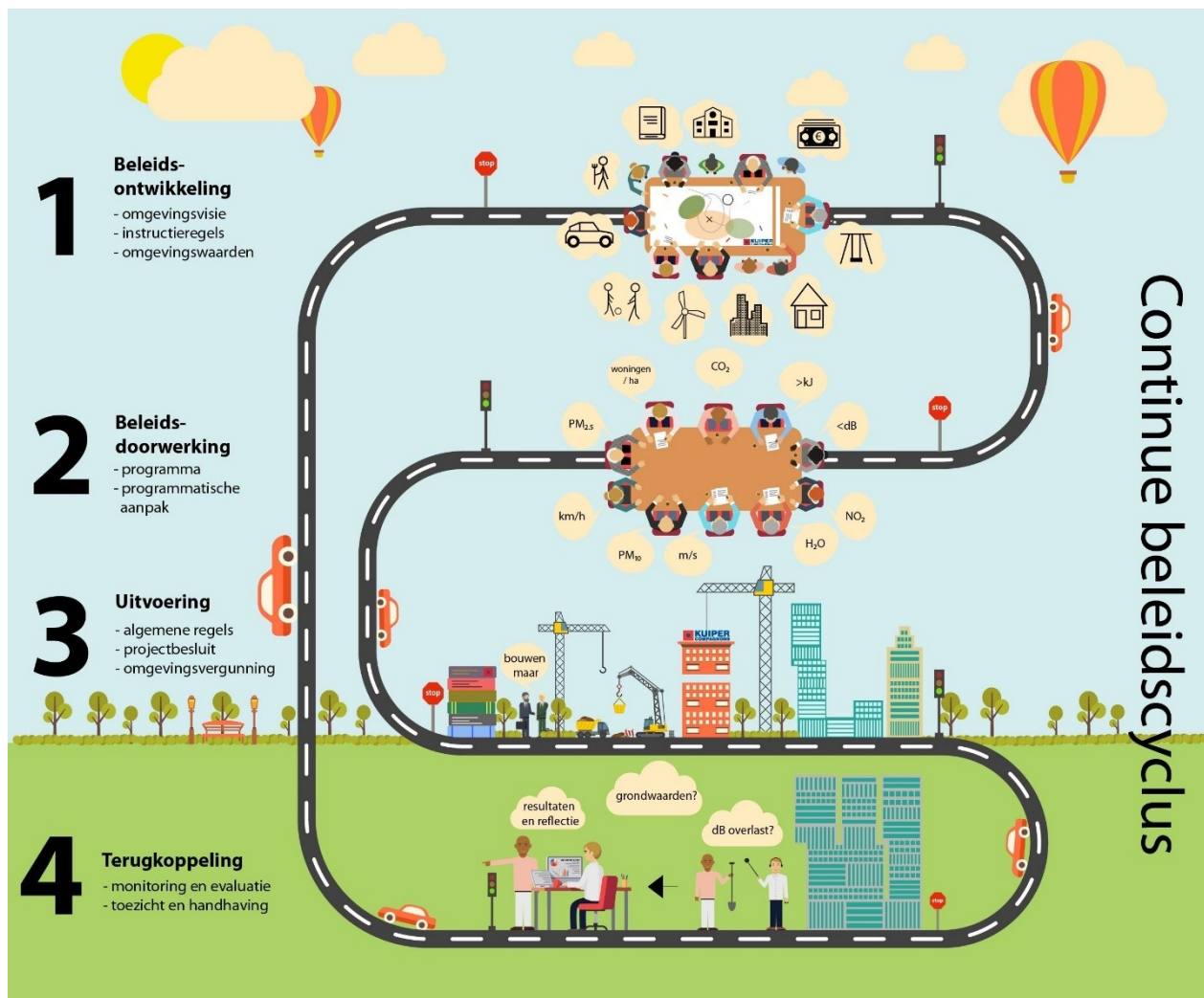
Proactieve betrokkenheid stakeholders

De gemeente wil samen met de inwoners en organisaties uit Bleiswijk aan de omgevingsvisie werken. Het is belangrijk dat dit gebeurt met een zo breed en representatief mogelijke groep Bleiswijkers. Daarom willen wij deze pilot gebruiken om te oefenen met verschillende participatie- en communicatievormen.

Regels op hoofdlijnen

Cyclisch proces

De Omgevingswet is opgebouwd aan de hand van de beleidscyclus (beleidsontwikkeling, beleidsdoorwerking, uitvoering, terugkoppeling, beleidsontwikkeling enzovoorts). De bedoeling is dat gemeenten deze beleidscyclus toepassen. De omgevingsvisie hoort tezamen met de omgevingswaarden in het segment van de beleidsontwikkeling. Centraal in die cyclus staat de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. De wet probeert deze kwaliteit te waarborgen en tegelijkertijd ontwikkelingen mogelijk te maken onder het motto 'ruimte voor ontwikkeling, waarborgen voor kwaliteit'. Daarvoor zijn drie kerninstrumenten bedacht: omgevingsvisie, omgevingsplan en programma's.

In de praktijk blijken veel gemeenten te worstelen met de vraag welke plek het bestaande beleid krijgt in de verschillende kerninstrumenten en of het dan kan vervallen en met de vraag hoe die visie vertaald moet worden in een omgevingsplan.

Vervangen van bestaand beleid

De omgevingsvisie zal uiteindelijk andere bestaande gemeentelijke stukken moeten vervangen (structuurvisie, waterplan, milieubeleidsplan, verkeers- en vervoerplan). De gemeente gaat in deze pilot uitzoeken of en hoe het bestaande beleid vervangen kan worden door de omgevingsvisie. Het antwoord op deze vraag kan in deze pilot pas echt gegeven worden als duidelijk is welke kernkwaliteiten in Bleiswijk onderscheiden kunnen worden.

Doorkijk naar het omgevingsplan

Een omgevingsvisie bevat geen concrete regels maar lange termijndoelstellingen en ambities. De wetgever gaat ervan uit dat omgevingsvisie en omgevingsplan op elkaar aansluiten, waarbij de regels die in het plan staan volgen uit de visie. Om die reden dient er reeds bij het opstellen van de omgevingsvisie nagedacht worden wat dit voor het omgevingsplan betekent. Tijdens het opstellen van de visie wil de gemeente daarom al aan de slag met werksessies waarin - als een soort beleidscyclus in het klein - voor bepaalde onderwerpen wordt gekeken of het omgevingsplan ook daadwerkelijk kan regelen wat met de visie wordt beoogd. Deze lessen kunnen gecombineerd worden met de pilot omgevingsplan Lint-Zuid.

Duurzame vernieuwing

Duurzame vernieuwing is een inhoudelijk leerdoel dat zich richt op de vraag in hoeverre en op welke wijze duurzaamheid in de visie kan en moet doorwerken. Hierin onderscheidt de gemeente allereerst de drie thema's circulaire economie, energietransitie en klimaatadaptatie. Als inhoudelijk thema nemen wij in de visie niet alleen duurzame vernieuwing mee maar ook het thema gezondheid. De fysieke en sociale omgeving kan een gezonde leefwijze stimuleren. Het maken van een omgevingsvisie voor Bleiswijk biedt de kans om te onderzoeken hoe dit thema uitgewerkt kan worden in de visie.

Momenteel wordt er een duurzaamheidsvisie opgesteld voor de gemeente Lansingerland. Deze pilot vormt dan ook een goed moment om te kijken wat deze visie betekent voor een concreet bestaand stedelijk gebied, en hoe het onderwerp duurzaamheid integraal opgepakt kan worden met de andere

Leren en vooruitlopen op de omgevingsvisie Lansingerland

Uit voorgaande leerdoelen wordt duidelijk dat deze pilot bedoeld is om de nodige ervaring op te doen met het werken met de omgevingsvisie en de connectie met de andere instrumenten van de Omgevingswet. Waar mogelijk zal deze pilot zoveel mogelijk model staan voor de gemeentelijke omgevingsvisie. Geleerde lessen worden daarom vastgelegd en de verschillende specifieke werksessies (o.a. de doorblik naar het omgevingsplan) vormen de basis waarop doorgewerkt kan worden bij het opstellen van de gemeentelijke

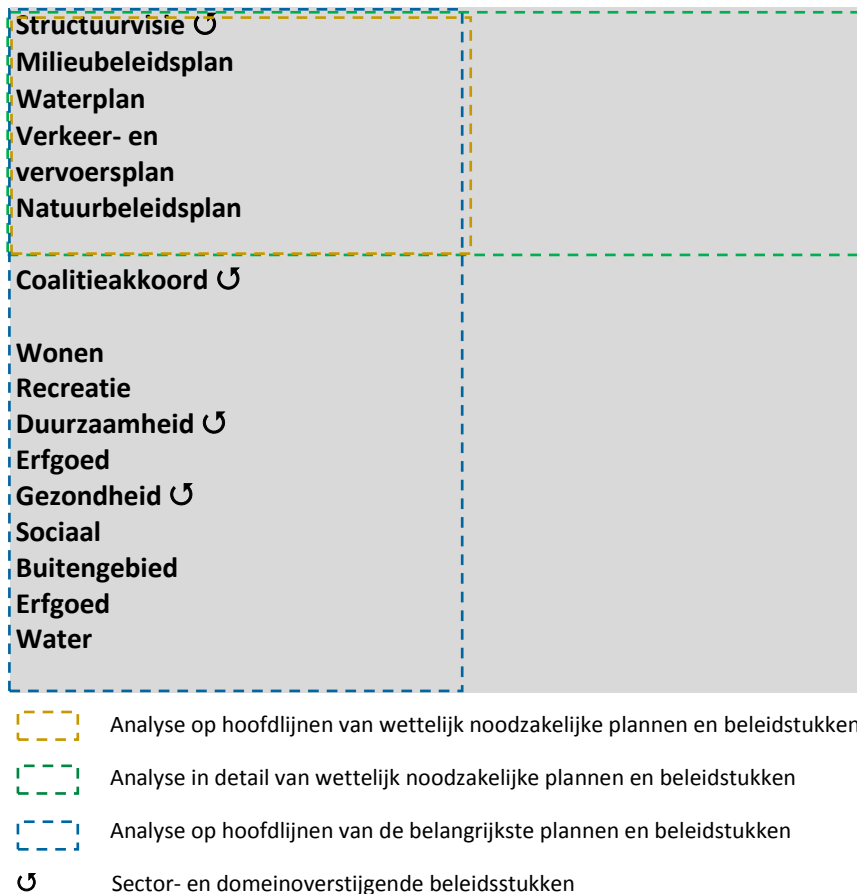
onderwerpen binnen de omgevingsvisie.

3. Reikwijdte, gerichtheid en schaalniveau

Reikwijdte

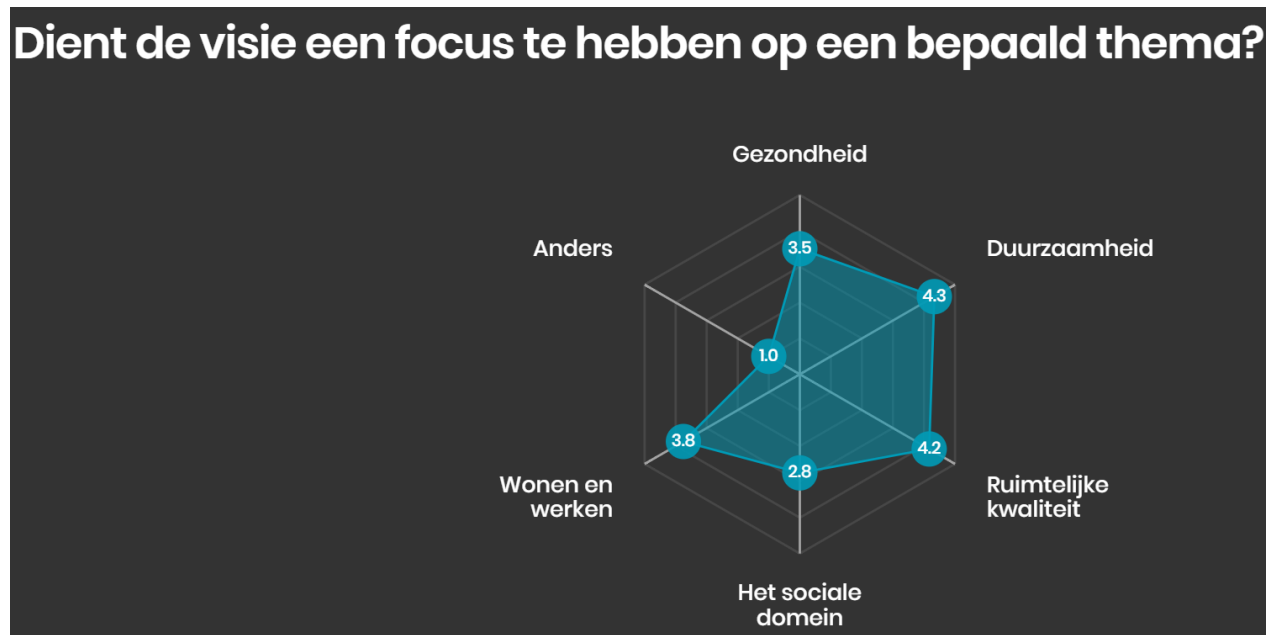
Zoals eerder aangegeven zegt de Omgevingswet dat de omgevingsvisie een aantal bestaande gemeentelijke stukken vervangt: de structuurvisie, het waterplan, het milieubeleidsplan, en het verkeers- en vervoerplan. Tegelijkertijd is de omgevingsvisie vorm- en procedurevrij. Veel gemeenten maken dan ook een omgevingsvisie die alleen de strategische onderdelen van het bestaande beleid overnemen. De uitdaging is nu dan ook te bepalen wat de reikwijdte van de omgevingsvisie moet zijn: gaat de omgevingsvisie zover dat deze ook als volwaardig milieubeleidsplan kan worden beschouwd? Wordt ook het sociaal domein betrokken? Vooralsnog is het uitgangspunt een zo compleet mogelijke visie te maken. Momenteel wordt gewerkt aan een nieuwe visie duurzaamheid. Deze kan worden opgenomen in de omgevingsvisie. Ook zal het sociaal domein worden betrokken maar gaan we niet zover dat de omgevingsvisie ook het beleid voor het sociale domein omvat.

De verschillende gemeentelijke afdelingen zullen hun sectoraal beleid moeten analyseren en kijken hoe het beleid past in de omgevingsvisie voor Bleiswijk. Deze beleidsanalyse vormt ook de basis voor een soortgelijk proces dat doorlopen zal moeten worden op het moment dat de gemeentelijke omgevingsvisie opgesteld gaat worden.

Gerichtheid

Uit de landelijke pilots omgevingsvisie bleek dat sommige gemeenten een bepaalde 'gerichtheid' of focus in hun visie hadden, zoals krimp of energietransitie, als leidend beginsel. In een integraal overleg met verschillende gemeentelijke afdelingen en een interactieve werksessie met de gemeenteraad werd duidelijk dat de visie Bleiswijk breed ingestoken dient te worden. De thema's en vragen die hieruit naar voren kwamen zijn samen te vatten in vier verschillende thema's. Deze zijn hieronder kort toegelicht. Deze overkoepelende thema's zijn sturend geweest bij het vormgeven van dit plan van aanpak en beschrijven zodoende de onderwerpen die sowieso aandacht behoeven in het participatietraject en in de uiteindelijke omgevingsvisie. Gedurende het opstellen van de visie zal er echter intensief samengewerkt worden de mensen en organisaties uit Bleiswijk. Wij zullen hen open vragen wat zij wenselijk vinden als focus. Op basis hiervan zal de gerichtheid uitgewerkt en aangepast worden.

Afbeelding 3 Resultaten sessie met gemeenteraad

Ruimtelijke kwaliteit

Door het eigen karakter en de ligging binnen een bijzonder landschap, geflankeerd door kassen en de Rottmeren, bezit Bleiswijk reeds een bijzondere ruimtelijke kwaliteit. De identiteit en bestaande kernkwaliteiten vormen de basis voor de omgevingsvisie van Bleiswijk. Belangrijke ruimtelijke vraagstukken die de omgevingsvisie daarom zal beantwoorden zijn:

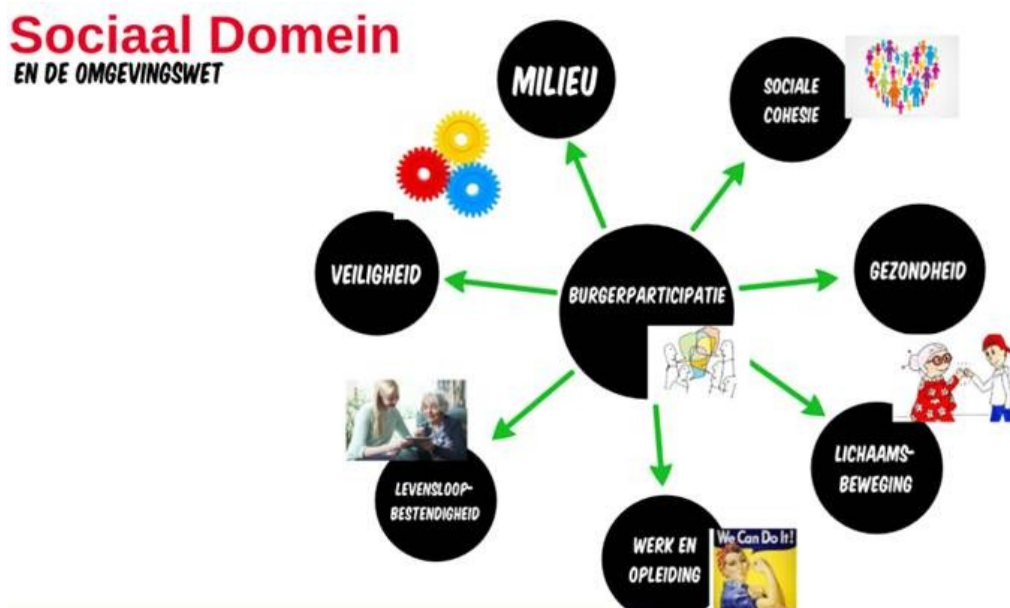
- Wat zijn de identiteit en de kernkwaliteiten van Bleiswijk?
- Hoe wordt er omgegaan met leegstand in het centrum?
- Wat zijn de ruimtelijke opgaven (nieuwbouw, renovatie, bedrijvigheid, etc.)?
- Hoe zorgen we voor de juiste balans tussen economische vitaliteit in het kassengebied en een goede leefbaarheid in Bleiswijk?

- Hoe kan de relatie met en het gebruik van de Rottemeren versterkt worden zonder de natuurlijke kwaliteiten van het gebied te beschadigen?

Sociale kwaliteit

Een omgevingsvisie slaat de brug tussen de ruimtelijke leefomgeving en de daadwerkelijke leefbaarheid van een gebied. Belangrijke vraagstukken die de omgevingsvisie daarom zal beantwoorden zijn:

- Hoe blijft de leefbaarheid van de kern op peil voor zowel jongeren als ouderen?
- Wat zijn de gewenste omgevingswaarden voor Bleiswijk en hoe kan hieraan voldaan worden?
- Hoe kan het voorzieningenniveau en de lokale economie op peil worden gehouden?
- Hoe garanderen we een gezonde leefomgeving?

Afbeelding 4 overzicht sociaal domein (bron: afdeling EMO, gemeente Lansingerland)

Duurzaamheid

Aandacht voor een verduurzaming van de leefomgeving wint snel aan steun en populariteit bij overheden, het bedrijfsleven en de Nederlandse burger. Het doel van het Rijk om een CO₂-arme energievoorziening te realiseren voor 2050, een toenemend bewust handelen van mensen in hun dagelijkse leven zijn hier een duidelijke weergave van. Als partner binnen het Energieakkoord Westland-Oostland en de Warmteronde Zuid-Holland liggen er veel kansen voor Lansingerland om op een hoger niveau werk te maken van duurzame vernieuwing. Dit gecombineerd met het feit dat de Omgevingswet verschillende handvatten biedt om duurzaamheid te integreren in de gemeentelijke beleidsvorming maakt dat nu het moment daar is om in te zetten en door te pakken met duurzame vernieuwing.

Er wordt reeds gewerkt aan een duurzaamheidsvisie voor de gemeente Lansingerland. Om de juiste keuzes te kunnen maken voor de reikwijdte van de duurzaamheidsvisie op dit vlak, is het goed om te weten wat er 'te koop' is qua kansen en ontwikkelingsmogelijkheden en hoe deze toegepast zouden

kunnen worden in een bestaand stedelijk gebied. De omgevingsvisie biedt de kans om dit op de schaal van Bleiswijk te bekijken en zo waar mogelijk dit onderwerp verder aan te scherpen.

Een aantal belangrijke vragen die de omgevingsvisie, in samenwerking met de duurzaamheidsvisie, zal moeten beantwoorden zijn:

- Wat betekenen de landelijke en gemeentelijke duurzaamheidsdoelstellingen voor Bleiswijk? Bieden deze doelstellingen misschien bepaalde kansen voor Bleiswijk, of heeft Bleiswijk een bepaalde potentie die Lansingerland kan helpen met het behalen van de gemeentebrede doelstellingen?
- Hoe maken we Bleiswijk toekomstbesteding?

Gezondheid

We beseffen het ons niet altijd maar gezondheid speelt een grote rol in ons geluk en welbevinden. Dan is het toch eigenlijk gek dat het niet veel hoger op de maatschappelijke agenda staat? Maar dat is aan het veranderen. Allereerst is er natuurlijk een sterke relatie tussen onze leefgewoonten en gezondheid. Waar we ons bevinden op de sociale ladder blijkt enorme invloed te hebben op het aantal gezonde levensjaren. Steeds meer gemeenten willen daarom proberen mensen aan het bewegen te krijgen door de fysieke leefruimte hierop in te richten. Daarnaast blijkt het milieu en de hoeveelheid groen ook een grote invloed te hebben op onze gezondheid. Steeds vaker ook wordt op participatiemomenten aangegeven dat luchtkwaliteit en geluid als probleem wordt ervaren.

Relevante vragen zijn:

- Hoe gezond is de Bleiswijker nu en wat is de toekomstverwachting?
- Welke factoren in de fysieke leefomgeving zijn van invloed op de gezondheid?
- Hoe kunnen we die in Bleiswijk beïnvloeden?
- Hoe sluit dit aan op andere beleidsdoelen? Met andere woorden, hoe kunnen we gezondheidsbeleid integraal oppakken?

Schaalniveau

De omgevingsvisie richt zich met name op de bebouwde omgeving van de kern Bleiswijk die is opgebouwd uit acht wijken, bedrijventerrein de Hoefslag en de sportvelden. De kern is een redelijk duidelijk begrensde eenheid die ingeklemd ligt tussen kassen en de Rottemeren. Maar tot op welk niveau kijken wij naar de omgeving van Bleiswijk bij het opstellen van de omgevingsvisie? Een ontwikkeling vindt immers altijd plaats in een bredere context en wordt beïnvloed door gebiedsoverstijgende kansen en uitdagingen. Dit geldt temeer daar het een kern binnen de bredere gemeente betreft. Daarom wordt er ook een schaalessprong gemaakt naar de regio om de relatie tussen Bleiswijk en regionale structuren beter te begrijpen. Hiervoor wordt er minimaal gekeken naar de volgende onderwerpen die zijn opgehaald tijdens de verschillende gemeentelijke sessies.

- Mobiliteit: Door de ligging van Bleiswijk midden in het kassengebied en in de oksel van de A12 en N209 zijn er verschillende verkeersstromen in en om Bleiswijk die niet veroorzaakt worden door inwoners en ondernemers van Bleiswijk, maar wel invloed hebben op de lokale leefbaarheid en werkvoorziening.

- Groene en blauwe netwerken: De Rottemeren is een belangrijk uitloop gebied voor Bleiswijkers met een hoog natuurlijk en recreatief belang. Het gebied is daarnaast ook van belang voor de lokale recreatieve en toeristische ondernemers.
- Economie en voorzieningen: Naast de eigen voorzieningen in het centrum is Bleiswijk omringd door glastuinbouw en verschillende bedrijventerreinen die van belang zijn voor de lokale economie en arbeidsmarkt.
- Omliggende kernen en overheden: hier is de vraag met name of er bepaalde ontwikkelingen of ambities geformuleerd zijn die een invloed kunnen hebben op de leefomgeving van Bleiswijk.

Het doel hier is met name om te achterhalen hoe deze zaken en invloed hebben op Bleiswijk en waar de omgevingsvisie rekening mee moet houden. De omgevingsvisie voor Bleiswijk gaat zelf geen uitspraken doen over deze regionale structuren.

Uitvoeringsparagraaf

Van wat naar hoe

Voor de aansluiting op de praktijk is een stevige uitvoeringsparagraaf essentieel. Het doel van een uitvoeringsparagraaf is het handen en voeten geven aan de omgevingsvisie. Hierin geeft de gemeente aan wat er moet gebeuren om de visie te realiseren. De gemeenteraad heeft aangegeven dat het belangrijk is om in de uitvoeringsparagraaf de gemeentelijke verantwoordelijkheden en investeringen duidelijk te beschrijven. Hoe concreter dit is ingevuld hoe kleiner de kans dat de omgevingsvisie in een bureaulade verdwijnt. Deze paragraaf geeft ook aan welke projecten door de samenleving zelf ingevuld moeten worden.

Beoordelings- en inspiratiekader

Het is wenselijk dat er een duidelijk beoordelingskader voor ontwikkelingen en initiatieven in de visie (mogelijk in de uitvoeringsparagraaf) opgenomen wordt. Dat kader biedt de basis voor een verdere uitwerking in het omgevingsplan maar blijft ook een zelfstandige functie houden voor initiatieven die eventueel afwijken van het omgevingsplan. Een beoordelingskader biedt de initiatiefnemers en de gemeente criteria om te kijken of het initiatief bijdraagt aan de doelstellingen van de visie. Het kan namelijk zijn dat een inwoner een prachtig idee heeft dat misschien niet meteen lijkt aan te sluiten op de doelen uit de visie, maar dat het met behulp van het kader zodanig kan worden bijgesteld dat het wel het geval is.

Omgevingsplan en programma's

In de uitvoeringsparagraaf geven we ook aan hoe de visie omgezet kan worden in regels in het omgevingsplan en of de noodzaak bestaat om programma's voor omgevingswaarden vast te stellen.

De uitvoeringsparagraaf doet een uitspraak over:

Afbeelding 5 Resultaten sessie met gemeenteraad

Beleidskeuzes maken met een m.e.r.

Op dit moment kunnen we nog niet inschatten of er m.e.r.-plichtige activiteiten in de omgevingsvisie worden opgenomen. Indien gedurende het opstellen van de visie blijkt dat dit nodig is zal dit proces opgestart worden. De meerwaarde is vooral aan de orde als er met belanghebbenden nog keuzes gemaakt gaan worden in de omgevingsvisie. Het MER bij de omgevingsvisie kan de volgende functies vervullen:

- hulp bij de analyse van trends, knelpunten en innovatieve ideeën;
- een kader voor de interne en externe communicatie en participatie;
- ondersteuning bij beleidskeuzes door een systematische beoordeling van doelbereik, effecten en effectiviteit van alternatieven;
- met als resultaat een sneller proces, zonder extra onderzoeksverplichtingen.

4. Communicatie en participatie

Lotgenoten worden deelgenoten worden bondgenoten

De gemeente vindt sociale betrokkenheid erg belangrijk bij het vormgeven van deze visie. De vraag is dan ook hoe we omgaan met participatie in dit proces. Het doel is om in te steken op een interactief proces waarbij de betrokkenen in Bleiswijk niet alleen adviseren over de visie, maar deze in creatieve en interactieve werksessies mede vormgeven. Een goede visie maak je samen met de interne en externe stakeholders. Het doel is om binnen het proces alle neuzen dezelfde kant op te krijgen en van lotgenoten niet alleen deelgenoten maar ook bondgenoten te maken.

Maatschappelijke participatie

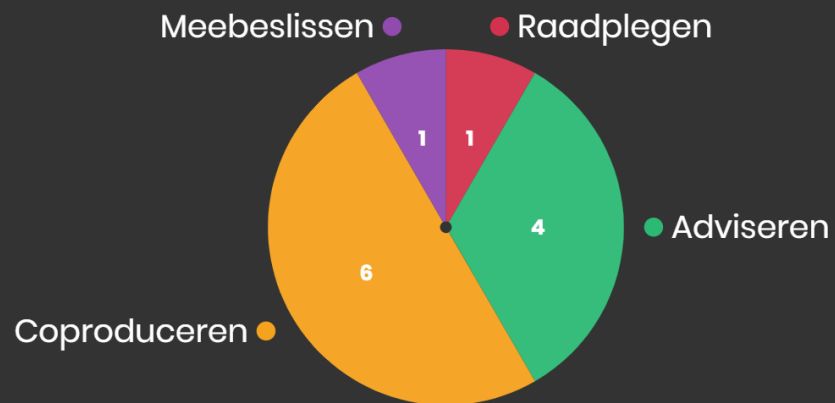
Goed verwachtingenmanagement

De uit participatie verkregen inzichten leveren een wezenlijke bijdrage aan draagvlak voor oplossingen en versterken de relatie tussen bestuur en burger. Om teleurstellingen (en dus afkalven van draagvlak en vertrouwen) te voorkomen, moeten oplossingen stroken met bestaand beleid en ontwikkelingen die reeds in gang zijn gezet en waar de raad niet van af wil of kan wijken. Het is dus zeer belangrijk vooraf helder de kaders weer te geven waarbinnen de samenwerking kan plaatsvinden. Tegelijkertijd moet voldoende ruimte worden ingebouwd voor verbeelding en dromen over de toekomst. Voor een goed evenwicht is een open houding onontbeerlijk. Dit betekent dat echt geluisterd moet worden naar de behoeften en verlangens van participanten.

Verder is van belang dat er in het recente verleden al verschillende participatietrajecten geweest in Bleiswijk zoals de Dorpsdialoog (2015) en de voortdurende communicatie tussen de gemeente en de ondernemersvereniging. Participatiemoeheid ligt daarom op de loer. Een gedoseerde aanpak is daarom wenselijk. De resultaten uit de voorgaande participatietrajecten dienen actief meegenomen te worden, mede vanwege het succes van het Dorpsdialoog.

De gemeenteraad heeft tijdens de interactieve sessie van 19 december 2017 gediscussieerd over het niveau van participatie. Daarbij werd als aandachtspunt ingebracht dat het de bevoegdheid van de raad is om kaders te stellen en deze vast te stellen. De raad wil die bevoegdheid behouden. Derhalve wordt voor deze omgevingsvisie het niveau van participatie bepaald op 'adviseren' en niet op 'coproduceren'.

Wat is het niveau van de participatie?

Afbeelding 6 Resultaten sessie met gemeenteraad

Samen met héél Bleiswijk

Een belangrijke uitdaging in het samenwerken met bewoners is het bereiken van een representatieve afspiegeling van de bevolking in het participatieproces. Een snelle stakeholderanalyse met de gemeenteraad toont aan dat er reeds veel partijen zijn die betrokken dienen te worden.

- Belangenverenigingen en organisaties: o.a. huurdersvereniging, oudheidkundige vereniging, sportvereniging (korfbal en hockey, kerk)
- Gemeenteraad
- Ondernemers: Winkeliersvereniging Bleiswijk en Ondernemend Lansingerland
- Inwoners: met specifieke aandacht voor een goede afspiegeling
- Specialisten en externe experts
- Natuurorganisaties: o.a. Natuur- en Vogelwacht Rotta
- Andere overheden

Deze diversiteit vraagt om een gevarieerde aanpak om iedereen te bereiken en de kans te geven om deel te kunnen nemen aan het proces. Hiertoe dienen 'traditionele' methoden zoals informatieavonden gecombineerd te worden met een scala aan laagdrempelige activiteiten die de diverse betrokken aanspreken. Hieronder gaan we in op de verschillende partijen.

De externe projectpartners

Denktank

In een denktank neemt een aantal vertegenwoordigers uit de Bleiswijk plaats samen met een aantal deskundigen (van bijvoorbeeld de Omgevingsdienst, waterschap), die inbreng leveren voor de planverrijking en proactief meedenken. Dit zijn de vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties, aangevuld met lokale, gemeentebrede belangenbehartigers, winkeliers/ondernemers en bovenmatig geïnteresseerde burgers. Dit kan betekenen dat het een grote groep wordt maar dit hoeft,

zo blijkt uit ervaring, geen belemmering te zijn. De status is die van adviseren. De terugkoppeling komt op de website en via sociale media. Zodoende wordt een veel bredere groep aangesproken dan alleen de leden van de denktank zelf. De denktank is bedoeld om zoveel mogelijk informatie en ideeën 'uit het veld' te verkrijgen en daarnaast om ervoor te zorgen dat de omgevingsvisie breed gedragen wordt. Door de bijeenkomsten met de denktank steeds voor de dialoogavonden met de burgers te plannen, kunnen we in de denktank toetsen wat we tijdens de dialoogavonden willen presenteren en bespreken. Zo geven we de denktank een aparte status.

Burgers - Dialoogavonden

Wij betrekken de burgers buiten de denktank tijdens een twee- of drietal dialoogavonden. Burgers willen geïnformeerd worden op verschillende 'handige' momenten in het proces, maar ambiëren mogelijk niet structureel een bijzondere of actieve rol. Niettemin gaan wij hen op dezelfde wijze als bij de denktank uitdagen met ideeën te komen. In de praktijk blijkt veelal dat zij (op onderdelen) zeker hun steentje kunnen bijdragen.

Dialoogavonden zijn informatieve en creatieve avonden waar er in detail wordt ingegaan op de omgevingsvisie. Dit gebeurt via een combinatie van een inleidende presentatie (wat zijn we aan het doen) en creatieve sessie waarin deelnemers aan de slag gaan met de opgave en kunnen reageren op eerder gemaakte producten. Deze avonden vinden plaats in een representatieve, ruime en goedbereikbare locatie in Bleiswijk.

Deze avonden zijn bedoeld voor alle Bleiswijkers. Indien er een bepaalde doelgroep moeilijk te bereiken blijkt, kan dit op een specifieke locatie of tijdstip georganiseerd worden om de desbetreffende groep beter te kunnen betrekken. Bijvoorbeeld een verzorgingshuis of ontmoetingscentrum (bijvoorbeeld De Leeuwewik) voor senioren of een sportclub voor (jong)volwassenen. Daarnaast worden geselecteerde vertegenwoordigers, belangenbehartigers, sleutelfiguren en/of experts persoonlijk uitgenodigd.

Bleiswijks straatcafé

Het Bleiswijks straatcafé heeft de vorm van een pop-up locatie met mobiele koffiebar met bijvoorbeeld een tekenwedstrijd voor kinderen en een ideeënton. Tijdens het straatcafé is er een aantal inhoudelijke specialisten (gemeente en/of extern adviesbureau) die de bezoekers kunnen helpen en informeren over wat er gebeurt. Als alternatief kan het ook worden georganiseerd in een leegstaand pand. Het vindt plaats op een openbare locatie waar veel mensen langs lopen. Bijvoorbeeld op een zaterdag in de Dorpsstraat. Het is gericht op alle Bleiswijkers, maar is daarnaast een goede methode om specifieke doelgroepen zoals jongeren en jonge gezinnen te bereiken.

Deze aanpak is het meest geschikt in de vroege inventarisatiefase waar alle ideeën van iedereen welkom zijn en zodra er een conceptversie klaar zodat deze nogmaals goed voor het voetlicht gebracht worden (zie H6 planning). Om voldoende mensen te bereiken kan het straatcafé een aantal keer herhaald worden.

Het straatcafé heeft een adviserend karakter. Deze momenten bieden namelijk minder gelegenheid om het proces in diepgang uit te leggen en ideeën samen te bespreken. Om die reden zijn de resultaten die

Afbeelding 7. Sfeerbeeld van een dialoogavond en een straatcafé

worden opgehaald sturend, maar kan er gemotiveerd vanaf worden geweken.

Kinderen voor Bleiswijk

Dit is een voorstel voor een schoolprogramma voor de basisscholen en/of de middelbare scholen in Bleiswijk. Hier zijn verschillende vormen mogelijk zoals een tekenmiddag, spelendag en brainstormsessies. Het is allereerst bedoeld als een manier om kinderen te bereiken, maar de doelgroep kan ook naar de ouders uitgebreid worden. Het primaire doel is het ophalen van zoveel mogelijk ideeën en het genereren van enthousiasme en betrokkenheid. Afhankelijk van het enthousiasme van de scholen en leerlingen kunnen ze zelf ook aan de slag gaan met het visualiseren van een eigen visie.

Afbeelding 8. Samen met scholieren op pad voor de visie

Fotowedstrijd Bleiswijk

Mensen worden opgeroepen om de mooiste foto van Bleiswijk op te sturen. Dit mag een professionele foto, maar ook een toffe selfie zijn. Het doel is het genereren van aandacht, de concrete opbrengst zal waarschijnlijk beperkt zijn.

Flankerende communicatie

Om iedereen tijdig op de hoogte te brengen van de omgevingsvisie, de verschillende bijeenkomsten en het verloop, dient er actief gecommuniceerd te worden via verschillende kanalen om ook de moeilijk te bereiken groepen aan tafel te krijgen. Dit gebeurt via:

- een adequate projectwebsite met interactiemogelijkheden, als sub-site van de gemeentelijke website, maar wel met een eigen URL. Een beveiligd deel van de site kan dienst doen als uitwisselingsplatform van projectdocumenten. De site is operationeel vóór de start van het participatieproces en wordt gedurende het proces geactualiseerd.
- Facebook/instagram/twitter: actief gebruik maken van de gemeentelijke pagina en lokale organisaties vragen de informatie op hun eigen pagina te delen.
- een digitale nieuwsbrief (voorafgaand aan de participatieronden, achteraf om te informeren over de uitkomsten van de participatie) waar mensen zich tijdens evenement en via de gemeente voor kunnen inschrijven;
- advertenties in de gemeentelijke en lokale media (onder andere: 3B-krant en de Heraut)

Betrokkenheid behouden – een permanent dialoog

Succesvolle participatie bij een omgevingsvisie vraagt om langere betrokkenheid dan alleen in het maakproces. Een omgevingsvisie is een veelomvattend stuk waarbij in het proces ook enige 'bezinktijd' moet worden ingebouwd. Daarnaast kan visievorming niet beschouwd worden als iets dat op een gegeven moment 'af' is. De uitvoeringsparagraaf (zie H3) speelt een belangrijke rol in het binden van de mensen aan het realiseren van de visie. Daarnaast dienen de opgerichte kanalen (website, facebook, nieuwsbrieven, columns in lokale media etc.) in gebruik te blijven zodat mensen altijd hun opmerkingen en ideeën kwijt kunnen. Dit draagt ook bij aan het cyclische proces van de Omgevingswet; een visie is nooit af en groeit en evolueert continue.

Interne participatie

De gemeenteraad

De gemeenteraad stelt de omgevingsvisie uiteindelijk vast. Daarmee bindt de raad zichzelf aan de in de visie uit te zetten koers voor de toekomst van Bleiswijk. Een omgevingsvisie is weliswaar nog steeds een ruimtelijk document, maar omvat veel meer dan alleen 'stenen stapelen'. Vanwege het brede karakter is het belangrijk dat de raad goed betrokken is en blijft in het proces. De gemeenteraad heeft zelf al aangegeven actief betrokken te willen zijn maar dat dit niet noodzakelijk hoeft in de vorm van een klankbordgroep of raadscommissie. De raadsleden voorzien ook dat de samenwerking tussen de raad en de maatschappij intensiever gaat onder de Omgevingswet. Tijdens het opstellen van dit plan van aanpak hebben raadsleden in een sessie reeds hun eerste ideeën over de omgevingsvisie kunnen delen. Zodra we aan de slag gaan met de visie wordt de nieuwe gemeenteraad geïnformeerd over het proces om te komen tot een omgevingsvisie en wordt de raad gevraagd of er nog specifieke accenten moeten worden gelegd of verlegd. Gedurende het visievormingstraject worden meerdere raadsessies georganiseerd.

College van burgemeester en wethouders

Het college van burgemeester en wethouders stelt de kaders vast waarbinnen de uitwerking door de projectgroep plaatsvindt. Het college zorgt voor de procesbewaking en -sturing, bepaalt de inhoud op hoofdlijnen en hakt knopen door op ijkpunten in het proces. Het college geeft daarmee enerzijds inhoudelijk ruimte aan de projectgroep en staat open voor nieuwe ideeën. Anderzijds is het nadrukkelijk de rol van het college om proces en inhoud daarvan binnen de politieke realiteit te houden. Indien nodig en/of gewenst schuiven de relevante portefeuillehouders aan bij de projectgroep. Het is van belang dat

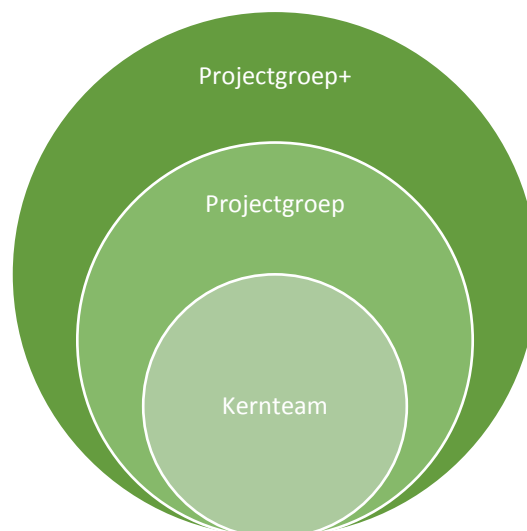
de omgevingsvisie niet alleen meer het domein is van de wethouder RO, maar van (bijna) het hele college.

Kernteam en projectgroep omgevingsvisie Bleiswijk

Niet iedere bespreking vraagt voor een brede groep mensen, soms moeten er bepaalde onderwerpen in detail worden besproken, knopen worden doorgehakt of specifieke vragen worden behandeld. Om die reden onderscheiden we drie varianten van de projectgroep. Het kernteam bestaat uit de projectleider, de communicatiemedewerker en het externe adviesbureau. Dit team kan wanneer noodzakelijk ook uitgebreid worden met de gemeentelijke opdrachtgever en de portefeuillehouder.

Bij bredere discussiemomenten kan het kernteam uitgebreid worden met leden van de projectgroep. De projectgroep is een brede multidisciplinaire groep die bestaat uit de voorlopers van de kerndomeinen uit de Omgevingswet, te weten een vertegenwoordiger van ruimtelijke ordening, milieu, verkeer, water, groen, sociale zaken, economie en communicatie. De vertegenwoordigers van de verschillende afdelingen werken gezamenlijk en in gelijkwaardigheid aan de visie. Het gaat dan bij voorkeur om personen die (ook) 'over de afdeling heen kunnen kijken'. De projectgroep geeft de belangrijkste aanzet voor de plannen, bereidt de communicatiemomenten voor, verzorgt de communicatie en bewaakt de planning en het budget. Voortgang en beslispunten worden aan het college voorgelegd.

Naast de kennis die de gemeente in huis heeft zijn verschillende andere kennisorganisaties wiens inbreng in een vroeg stadium een grote bijdrage kan leveren aan de omgevingsvisie. Dit zijn onder andere Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR), Dienst centraal milieubeheer Rijnmond (DCMR), GGD Rotterdam-Rijnmond, het Hoogheemraadschap van Delfland en natuurorganisaties. Deze experts vormen samen met de ambtelijke vertegenwoordigers de projectgroep+. Deze experts nemen niet alleen zitting in de projectgroep+ maar worden ook actief uitgenodigd om deel te nemen aan de dialoogavonden.

5. Vorm

Een omgevingsvisie kan verschillende vormen aannemen. De vraag is welke vorm het beste past bij Bleiswijk. De gemeente streeft naar een document dat op de eerste plek overzichtelijk, begrijpelijk, toegankelijk en toepasbaar is voor de gemeente en Bleiswijkers. Het gebruik van goede visualisaties in de vorm van foto's, infographics en kaartbeelden zijn hierin essentieel. Een compact document is wenselijk, maar dit mag niet ten kosten gaan van de kwaliteit en compleetheid.

Afbeelding 9 Resultaten sessie met gemeenteraad

Om ervoor te zorgen dat het document goed toegankelijk en toepasbaar is, zal het zowel gedrukt als online beschikbaar zijn. Een eigen pagina op de gemeentewebsite zal voorzien in een uitleg van de visie en via een online viewer raadpleegbaar zijn. Daarnaast wordt er een publiekversie ontwikkeld die bestaat uit een pagina die de belangrijkste onderdelen van de visie samenvat. De vormgeving van de recente gemeentelijke begroting vormt hiervoor de inspiratie.

Zoals eerder beschreven in hoofdstuk 4 wil de gemeente dat de Bleiswijkers ook na het opstellen van de omgevingsvisie betrokken blijven en helpen om de visie te realiseren en aan te passen wanneer dat nodig blijkt. Om die reden is het belangrijk dat de communicatiekanalen die ingezet zijn tijdens het opstellen van de visie ook naderhand actief en actueel blijven.

6. Planning

Drie fasen

Wij onderscheiden vooralsnog de volgende drie fasen om te komen tot de omgevingsvisie Bleiswijk. De planning van deze fasen is vanwege het pilotkarakter (zeer) indicatief en kan ingekort of verlengd worden indien dit bijdraagt aan het leerproces en/of de kwaliteit van de visie. Het aantal sessies met de samenleving (tweemaal denktank, tweemaal dialoogavond, inloopavond en pop-up-events) is voorzichtig ingestoken met het oog op participatiemoedheid, maar kan gemakkelijk worden uitgebreid als daar behoefte aan bestaat.

Fase 1: Uitgangspunten en Koers

In de fase Uitgangspunten en Koers wordt voor het gebied van de kern Bleiswijk het bestaande beleid ten aanzien van de fysieke leefomgeving van Lansingerland, de regio, de provincie en het rijk geanalyseerd, alsmede de trends en ontwikkelingen. Daarnaast zullen de kernkwaliteiten van de kern Bleiswijk worden benoemd: wat is de kracht en identiteit? Uit deze analyse zullen naar verwachting overlappings, lacunes en tegenstrijdigheden van beleid naar voren komen, waarvoor in het kader van de omgevingsvisie keuzes gemaakt moeten worden.

In deze fase wordt ook verwacht dat de verschillende ambtelijke afdelingen actief werk maken van het analyseren van hun eigen beleid als onderdeel van het leerdoel of en hoe de omgevingsvisie de huidige beleidsstukken kan vervangen. Dit gebeurt in twee stappen. Allereerst dienen de afdelingen hun eigen sectorale beleid te analyseren en aan te geven wat de belangrijkste kernwaarden, uitdagingen en overbodige onderdelen zijn. De resultaten hiervan worden vervolgens door het externe adviesbureau samengebracht en geanalyseerd. Op basis van de resultaten hiervan wordt een uitspraak gedaan over hoe de omgevingsvisie het bestaande beleid zou kunnen vervangen.

De uitkomsten van deze analyse leggen we vast in een nota Uitgangspunten en Koers, waarin een overzicht wordt gegeven van de vraagstukken die er zijn, de keuzes die gemaakt moeten worden en de belangrijke thema's die in de omgevingsvisie als rode draden moeten doorwerken.

Fase 2: Ontwikkelingsopties en Keuzes en ontwerp

De fase Ontwikkelopties en Keuzes fase volgt direct op de vorige omdat nu de keuzes moeten worden gemaakt op de geformuleerde vraagstukken. Richtinggevend voor deze keuzes zijn de kernkwaliteiten die eveneens in de vorige fase zijn benoemd. De centrale thema's/rode draden bepalen de focus van de visie aan de hand waarvan de 'stippen op de horizon' worden beschreven. Het resultaat van deze fase is een nota Ontwikkelingsstrategie, die de inhoudelijke basis legt voor het opstellen van de ontwerpvisie. Op basis van de nota Uitgangspunten en Koers en de nota Ontwikkelingsstrategie wordt de concept omgevingsvisie opgesteld.

In deze fase gaan we ook reeds aan de slag met een doorkijk naar het omgevingsplan. In verschillende werksessies wordt voor bepaalde onderwerpen wordt gekeken of het omgevingsplan ook daadwerkelijk kan bewerkstelligen wat de visie beoogt.

Fase 3: Ontwerp en Vaststelling

Het ontwerp van de omgevingsvisie gaat in deze fase ter inzage en wordt vastgesteld.

Eerst kiezen dan uitschrijven

De PowerPointpresentaties waarover wij hierna spreken in het planningsoverzicht bevatten samen al de contouren van de omgevingsvisie. Deze presentaties zijn een verhaal in ontwikkeling: door hierover van gedachten te wisselen met de verschillende groepen wordt het verhaal definitief.

We bouwen de presentaties zo op dat deze samen als het ware een dummy vormen van het eigenlijke boekje. Het boekje zelf maken we pas na de consultatie van de verschillende groepen zodat we zeker weten dat we de goede koers te pakken hebben, de belangrijkste keuzes gemaakt zijn en er geen grote wijzigingen meer te verwachten zijn; pas dan schrijven we de presentaties uit. Dit draagt bij aan de doelmatigheid en het pragmatisme in het proces, gericht op een spoedige vaststelling van de omgevingsvisie.

Fase 1: Uitgangspunten en koers (februari – juli 2018)				
Stappen	Inhoud	Product	Overleg	Planning (indicatief)
Startoverleg	- Vastleggen planning - Opstart participatie- en communicatietraject: wanneer er waar gaan welke evenementen plaats vinden en wat moet er georganiseerd worden - Voorbereiden inventarisatie en analysefase	Eerste publicaties in lokale media en websites met 'save the date' voor eerste evenementen	Kernteam	Februari
Inventarisatie en analyse	- Inventarisatie en analyse van bestaande situatie, beleid, projecten/ontwikkelingen op verschillende schaalniveaus (gemeente, regio, rijk, provincie) en van maatschappelijke trends en ontwikkelingen. - Benoemen van eigen identiteit, kernkwaliteiten en kansen. - Benoemen van aandachtspunten voor de toekomst. - Benoemen van opgaves en overwegingen.		Bijeenkomsten en werkateliers met de projectgroep(+)	Februari – mei
Bleiswijks straatcafé	- Het Bleiswijks straatcafé opent enkele dagen ergens in het centrum van Bleiswijk			Mei
Eerste denktank en dialoogavond	- Informeren over proces (in aanvulling op reeds gestart communicatietraject) - Presentatie van de eerste resultaten van de inventarisatie en analyse. Aanvullend een workshop/ brainstorm: zijn de inventarisatie en analyse volledig, klopt het, wat mist er?			Mei
Kinderen voor Bleiswijk	- Start van de samenwerkingen met een of meerdere scholen in Bleiswijk			Mei
D-Day omgevingsvisie	- Verzorgen van een informerende presentatie aan de nieuwe raad over het proces en over de uitkomsten van de inventarisatie en analyse. - Samen inschatten of de inventarisatie en analyse compleet			6 juni

	- is - Besluiten of de koers aansluit bij de wensen van de nieuwe raad - Evt. creatieve/interactieve sessie			
Overleg de projectgroep	- Bespreken uitkomst raadsbijeenkomst - Inschatten of fase 1 compleet is		Projectgroep	juni
Opstellen nota Uitgangspunten en Koers	- Op basis van de bevindingen in fase 1 stellen de nota Uitgangspunten en Koers op	Concept nota Uitgangspunten en Koers (PowerPoint-presentatie)		juni - juli
Overleg met projectgroep	- Bespreken van nota Uitgangspunten en Koers - Bespreken opzet uitvoeringsparagraaf - Voorbereiden sessie met college en raad		Projectgroep(+)	juli
Nadere verfijning	- Doorvoeren commentaar op de nota van uitgangspunten			juli
Sessie met college	- Presentatie en bespreken concept nota uitgangspunten en koers voorbereiden sessies met (de raad) en tweede dialoogavond			juli
Sessie met raad	- Presentatie en bespreken concept nota Uitgangspunten en Koers			juli
Overleg met projectgroep	- Bespreken resultaten van sessie met college en raad - Voorbereiden tweede dialoogavond	Afgeronde nota Uitgangspunten en Koers (PowerPoint-presentatie)	Projectgroep(+)	juli
Fase 2: Ontwikkeloptyes en keuzen en ontwerp (augustus – december 2018)				
Stappen	Inhoud	Product	Overleg	Planning
Tweede denktank en dialoogavond	- Presentatie en bespreken nota Uitgangspunten en Koers: klopt het, wat mist er?			september
Opstellen nota Ontwikkelstrategie	- Verwerken input tweede dialoogavond - Op basis van de nota Uitgangspunten en Koers de nota Ontwikkelingsstrategie opstellen - Eerste blik werpen op uitvoering	Concept nota Ontwikkelingsstrategie (PowerPoint-presentatie)		september – oktober
Overleg met projectgroep	- Bespreken van nota Ontwikkelingsstrategie - Bespreken resultaten werksessie uitvoeringsparagraaf	Afgeronde nota Ontwikkelingsstrategie (PowerPoint-	Projectgroep(+)	Oktober

		presentatie)		
Opstellen conceptontwerp omgevingsvisie	- Uitschrijven van de nota's Uitgangspunten en Koers en Ontwikkelingsstrategie	Vast te stellen ontwerp omgevingsvisie		Oktober – december
Overleg met projectgroep	- Conceptontwerp omgevingsvisie bespreken		Projectgroep(+)	Januari
Nadere verfijning	- Conceptontwerp omgevingsvisie opwerken tot definitief concept	Definitief concept omgevingsvisie		Januari – februari
Collegebesluit	- Besluit door college om ontwerp omgevingsvisie voor te leggen aan de raad			Maart
Raadsbesluit	- Vaststelling ontwerp door raad			April
Fase 3: Ontwerp en vaststelling (april – oktober 2019)				
Stappen	Inhoud	Product	Overleg	Planning
Inspraak	- Terinzagelegging ontwerp omgevingsvisie			April – Mei
Inloopavond	- Presentatie en bespreken ontwerp omgevingsvisie			Mei
Concept reactienota	- Zienswijzen samenvatten en beantwoorden - Opstellen concept reactienota			Juni
Overleg met projectgroep	- Bespreken concept reactienota		Projectgroep	Juni
Definitieve reactienota	- Definitief maken reactienota			juli
Aanpassen visie	- Aanpassen omgevingsvisie op basis van reactienota - Aanleveren omgevingsvisie ter vaststelling			Juli - augustus
Collegebesluit	- Besluit door het college om de visie voor te leggen aan de raad			September
Raadsbesluit	- Vaststelling omgevingsvisie door de raad			September
Verwerkern amendementen	- Verwerken van eventuele amendementen			Oktober
Digitaliseren	- Digitaliseren - Online publiceren			Oktober